

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 346. An & quæ usura moratoria seu punitoria dationi mutui pactum de certa pœna ultra Sortem solvenda, si mutuatarius statuto tempore non solveret mutuum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

quod frequentius contingit, dum ut plurimum creditores, seu mutuatores ultro in se recipiunt periculum rei mutuatae, ut aliquid accipiant ultra sortem, quod aliàs ex mutuo accipere non possunt, ac ita propter usurariam intentionem hanc, quam habere praesumuntur in foro externo usurarii, & statuitur, illos non audiendos, si dicant, se non recipere ut lucrum ratione mutui, sed solum ratione periculi sortis, nisi aliunde de contrario constet. Quamvis tale pactum mutuo adjectum intrinsecè, & ex natura rei, ac in foro animarum, & quod ad Deum non sit usurarium, atque ita tota quaestio, an pactum hoc sit usurarium, nec ne coram Deo, dependet ab intentione mutuantis, num is intendat recipere ultra sortem ex mutuo, an revera ratione periculi; ita Lugo cit. d. 25. §. 6. num. 78. Fagn. in c. ult. h. t. n. 21. & 22. Pirh. n. 48. Reiffenst. h. t. num. 76. & 77. De cetero, ut contractus ille assicuratio- nis sit licitus, etiam, dum revera ob periculum sortis intenditur, requiritur, ut periculum hoc expressè vel tacitè deducatur in pactum, sicut dictum de damno emergente, & lucro cessante, ita ut, si mutuan- sis nihil de pretio supra sortem dando ratione periculi in se suscepti pactus sit, et si postea revera damnum patiatur sine culpa mutuatarii, nullam compensationem ab eo exigere possit. Pirh. n. 49. cum cit. à le Laym. L. 3. r. 4. c. 16. n. 10.

Quest. 346. An & que usura moratoria seu punitoria sit licita, seu num licitum sit adjectum dationi mutui pactum de certa pœna ultra sortem solvenda, si mutuatarius statuto tempore non solveret mutuum?

R Esp. Affirmativè: Sylv. v. usura. 1. q. 28. Nav. in man. c. 17. n. 215. Azor. p. 3. L. 5. de usura. c. 6. q. 5. Mol. de just. r. 3. d. 317. Less. L. 2. c. 20. du. 15. n. 128. Pirh. h. t. n. 51. Castrop. r. 32. d. 4. p. 16. n. 3. quia constitutio talis pœnæ nihil in se iniquitatis continet; cum non solvatur ex vimutui, sed ob moram solvendi mutuum, servitque ad debitam, firmiorémque contractus observantiam, vitandamque injustitiam, quam committit debitor retinendo pro eo tempore, quo quid debetur alteri, contra illius voluntatem, quæ proinde pœna justa est, etiam si ex mora mutuatarii non emergat damnum, aut cesset lucrum. Wiestn. h. t. n. 20. cum cit. AA. contra Scorum in 4. dist. 15. q. 2. & veteres quosdam. Porro licita est constitutio & exactio talis pœnæ, sive ea sit legalis, hoc est, constituta per legem aliquam publicam, vel statutum aut consuetudinem debitoribus omnibus & mutuatariis non solventibus debitum vel mutuum statuto tempore; sive sit judicialis, id est, hic & nunc particulari debitori, vel mutuatario moroso culpabiliter à Judice ad instantiam partis imposita per sententiam; cum nec talis constitutio & impositio contineat quicquam iniquitatis; sive denique sit conventionalis, id est, ex conventionione inter mutuamem & mutuatarium statuta, idque propter easdem rationes, ita præter citatos paulò antè AA. cum Gl. communiter recepta in c. conquestrus. de pœn. in 6. Abb. in c. suam. eod. in 6. Covar. p. 2. de sponsal. c. 6. §. 8. n. 5. Scotus l. c. q. 2. §. de secundo artic. Porro hæc pœna conventionalis solvi debet ante sententiam Judicis; quia debetur vi pacti inter partes inini ad distinctionem pœnæ legalis & judicialis, quæ non debentur ante sententiam Judicis; quia non vi pacti, sed ex præcepto legis, vel Judicis delictum punientis de-
R. P. Leur. Jur. Can. Lib. 7.

bentur. Azor. l. c. c. 6. Less. l. c. n. 135. pœnam tamen etiam conventionalem solvi non debere, antequam exigatur, probabile est, eò, quod loquendo generaliter moribus hominum non videatur esse consentaneum, pœnam debere solvi ante exactio- nem. Less. l. c. num. 136. Azor. l. c. q. 5. minus tamen probabile, quod voluntaliqui, pœnam conventionalem in foro conscientiarum non necessariò esse solvendam ante sententiam & condemnationem Judicis, eò, quod hæc videatur fuisse mens & intentio contrahentium. Pirh. num. 52. De cetero his non obstat, quod dicitur L. pœnam. ff. h. t. pœnam pro usuris stipulari nemo supra modum usurarum licitum potest; nam lex illa non loquitur de pœna conventionali moderata, sed immoderata excedente modum culpæ & taxæ, seu quantitatis, si quæ legibus aut moribus est definita; ut Barb. in c. suam de pœn. in 6. n. 4. Haunold. de 7. & 7. Tim. 3. r. 9. n. 407. Reiffenst. h. t. n. 81. Wiestn. n. 20. Sic itaque, ut appositio pœnæ sit licita, requiritur primò: ut pœna sit moderata & proportionata culpæ, cum alioquin mutuatarius iniquè cogereetur in pœnam consentire, & pœna excedens moderationem, praesumatur appositae in fraudem solius lucri ex mutuo capiendi gratiâ. Less. l. c. n. 134. Pirh. n. 52. Castrop. l. c. n. 8. Wiestn. n. 22. Arg. L. fin. c. de pactis. & c. significante de pignor. Secundò requiritur, ut debitor seu mutuatarius verè sit in culpa non solvendi præfixo termino: unde si pro illo tempore redditus est impotens solvendi citra suam culpam, exigi non potest ab eo illa pœna, utpote supponens culpam, secus si suâ culpâ impotentiam contraxit, dilapidando v. g. sua bona, dum prævidit securitatem illam impotentiam exinde; cum tunc non solvere voluit est in causa culpabili. Tertio: ut mora sit notabilis spectatâ qualitate negotii, & more provinciarum, ne aliàs pœna sit improporcionata culpæ. Less. n. 134. Pirh. n. 52. vers. notandum tertio: Quarto: ut solutioni non præfigatur terminus nimis brevis, intra quem eam solvi non posse scitur; cum tunc pœnæ appositæ lucrum & diem potius transire, ut pœnâ potius, quam solutionem mutui ad præfixum tempus intendere præsumatur. Mol. l. c. d. 317. n. 6. Lugo cit. d. 25. §. 6. §. 2. n. 111. Less. l. c. num. 131. Pirh. n. 52. Wiestn. n. 21. Quintò: ut non imponatur pœna in fraudem, seu ad palliandam usuram, dum nimirum ideo solum hanc pœnam constituit & exigit, ut lucrum, quod directè ex mutuo exigere non poterat, capiat ex eo prætextu pœnæ, non curando, utrùm mutuum solvatur ante terminum, quin potius optando, ut solvatur post illum; cum tunc non ex culpa, quæ nulla esset in non solvendo, sed ex vi mutui censeretur lucrum exigere & expectari. Pirh. l. c. Denique requiritur ad exigendam licitè totam pœnam, ut tota summa sortis non fuerit soluta debito tempore, cum aliàs non nisi ad partem pœnæ correspondentem parti mutui non solutæ extendenda. Gl. in c. suam. de pœn. in 6. v. persolutis. Abb. ibid. n. 1. Mol. l. c. num. 9. Castrop. l. c. n. 10. Guttier. p. 3. de juram. c. 17. n. 6. quos citat & sequitur Wiestn. h. t. n. 23.

Quest. 347. Num usurarium sit adjectum mutuo pactum, ut res mutuata restituatur in eadem mensura & bonitate, etiam si pretium ejus creverit tempore restitutioni præfixo?

R Esp. Primò: Si tempore mutationis æquè dubium est, num res mutuanda tempore resti-

restitutionis plus valitura sit, an non, seu minus, licitè pacisci, & dein exigi potest, ut res in eadem quantitate, eisdemque valoris, cujus erat tempore mutationis, restituatur; quia tunc æqualis conditio utriusque contrahentis mutantis & mutuatarii quò ad periculum, & quò ad lucrum; unde si mutans lucretur acuto valore seu pretio, id non provenit ex pacto exigendi in eo casu supra sortem vi mutui, sed per accidens, & casu fortuito, quia tempore solutionis auctus est valor rei mutuatæ; ita Mol. *tr. 2. de just. d. 311. n. 1.* Azor. *p. 3. l. 5. de usur. c. 7. q. 5.* Less. *L. 2. c. 20. d. 17. n. 154.* Lugo *Tom. 2. de just. d. 25. f. 7. n. 112.* quos citat & sequitur Pirh. *b. t. n. 54.* cum communi.

2. Resp. Secundò: Si mutans rem, v. g. vinum, servaturus erat in illud tempus, quo valor ejus excrevit, licitè, id mutuo dat, in eadem, qua datum est, mensura & bonitate restituendum cum incremento superaddendo forti, ratione lucri cessantis, quod habere potuisset, si vinum mutuo non dedisset, sed servasset usque ad tempus excrevissent pretii, modò tamen ex dicto incremento detrahantur sumptus, quos impendere mutans debuisset in conservationem illius, usque ad tempus solutionis seu restitutionis vini mutuat. Mol. *l. c. n. 3.* Lugo *l. c. n. 133.* Pirh. *cit. n. 52.* item cum communi.

3. Resp. Tertio: Dum prævidetur certò, vel saltem probabiliter vinum minus valiturum tempore solutionis potest mutans licitè, & sine usura pacisci, ut plures urnæ vini reddantur, quæ suppleant defectum pretii tunc futuri, seu quæ adæquent pretium existens tempore dati mutuo, sive mutans fuisset venditurus illud, aut consumpturus, sive servaturus in tempus minuendi pretii, v. g. pro duabus urnis datis mutuo reddantur quatuor urnæ æquantes, & non superantes pretium duarum illarum urnarum, quia sic æquabitur pretium dati & recepti mutui, ut etiam æquiparatur, si mutans pro quatuor urnis reciperet tantum duas, quæ tamen tantundem & non plus valerent ob accrescens pretium tempore solutionis, quanti valebant quatuor urnæ, atque ita mutans non formaliter, sed solum materialiter minus reciperet, quam dedit, ita Less. *l. c. n. 146.* Lugo *l. c. n. 114.* Pirh. *n. 55.* Non verò licitum est pacisci, ut in eadem mensura reddatur mutuatam, si prævideatur tempore solutionis plus valiturum, quam tempore mutationis, quia sic plus ex mutuo acciperetur, quam datum fuisset, Lugo *l. c. f. 7. n. 118.* Less. *num. 152.* Pirh. *n. 57.* nisi tamen reservari potuisset ad tempus, quo ejus valor crevisset secundum dicta.

4. Resp. Quarto: Illicitum quoque & usurarium erit pactum, quo mutans obligat mutuatarium ad reddendum mutuum, non antè quam valor, seu pretium rei excreverit; cum hac ratione cogatur mutuatarius, ad solvendum lucrum ex mutuo, reddendo quidem rem mutuatam in eadem mensura, sed aucto illius pretio, Lugo *l. c. num. 116.* Pirh. *n. 56.* Item usurarium erit, mutuatæ frumentum minus valens, quia semicorruptum, mutuatario ex necessitate, aliave causa id acceptante sub pacto reddendi novum. Pirh. *l. c.* Secus est, si mutuo detur verus frumentum, si illud tempore mutationis tanti valeat, quanti novum tempore solutionis, etiamsi id cedat in commodum mutantis, utpote qui facilius conservare potest quam novum. Sylv. *v. usura. 1. q. 17.* Nav. *cit. c. 27. num. 224.* Mol. *cit. d. 311. n. ult.* Lugo *l. c. f. 7. num. 117.*

5. Resp. Quintò: Si in contractu mutui nihil

conventum seu expressum de reddenda re in eadem mensura, vel potius de valore rei, & tempore contractus non prævidebatur augendum vel minuendum pretium, præsumitur intentionem contrahentium fuisse, ut juxta naturam & conditionem mutui res mutuatæ reddatur in eadem specie, mensura & bonitate, sive pretium accreverit, sive decreverit. Lugo *l. c. n. 122.* si verò tempore mutationis prævidebatur pretium postea augendum, vel minuendum, videtur intentio contrahentium fuisse, ut non redderet in eadem mensura, sed in majore vel minore, in eodem tamen valore. Lugo *n. 123.* ubi tamen iterum distinguit, ita, ut, si prævisum fuerit, pretium seu valorem minuendum cum damno solius mutuantis, sufficiat mutuatarium reddere rem, v. g. frumentum in æquali mensura & bonitate, licet pretium decreverit, eò, quòd mutans, si aliud non exprimat, censetur voluisse mutuatæ juxta naturam puri mutui, nimirum, ut in æquali valore reddatur, quòd licitè & absque injuria facere poterat, & decrementum illius valoris liberè mutuatario condonasse; si verò vice versà prævisum, quòd pretium tempore solutionis sit futurum majus, mutuatarius is non obligabitur regulariter ad reddendum in eadem mensura, sed in minore, quæ tamen adæquet valorem frumenti, qui erat tempore mutationis; quia mutans, si prævidit augmentum pretii, non potuit exigere, ut in eadem mensura reddatur; cum talis injusta intentio in eo præsumi non debeat, quin et si mutans illicitè voluisset reddi in eadem mensura, mutuatarius ad hoc non teneretur, sed potest petere, ut talis contractus injustus ad æqualitatem reducatur, rejecto onere illo, quòd justè ei imponi non potuit; ita fere Pirh. *b. t. n. 58.*

Quæst. 348. An propter carentiam pecuniæ mutuo data, vel ratione obligationis non repetendi eam certo tempore, liceat aliquid ultra sortem mutuo datam exigere?

1. Resp. Ad primum: Id esse usurarium, cum carentia rei mutuatæ sit quid intrinsicum ipsi mutuo, ratione autem mutui nihil exigi possit: unde inter alias Innoc. XI. meritò damnavit hanc propositionem, Anno 1679. *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam presentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.*

2. Resp. Ad secundum: Neque etiam licitum est, pro obligatione non repetendi mutuum per aliquod tempus, v. g. per annum; cum omne mutuum secum afferat hanc obligationem, ne aliàs esset merum precarium, adeòque dilatio repetitionis sit de ratione intrinseca lucri, unde sicut nihil exigi potest ultra sortem, ita nec ratione hujus obligationis. Lugo *Tom. 2. de j. & j. d. 25. f. 3.* Unde jam etiam, dum quis ab initio mutuat, v. g. ad mensem, & postea proroget tempus solutionis ad annum, adhuc præcisè ratione hujus prorogationis seu obligationis non repetendi ante annum; quæ videri poterat superaddi mutuo, nihil exigi potest ultra sortem; quia censetur talis prorogatio duplex mutuum, vel continuatio primi, atque ita sicut nihil exigi potest ultra sortem pro obligatione prima non repetendi, sic neque pro secunda; cum quælibet obligatio non repetendi tali mutuo sit intrinseca. Reiffenst. *b. t. n. 90.*

Quæst.